

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОГО ОЦІНЮВАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПОДІЄВОГО ТУРИЗМУ ТЕРИТОРІЇ

THE METHODOLOGICAL ASPECTS OF THE EFFECTIVE EVALUATION OF THE RESOURCE POTENTIAL FOR THE DEVELOPMENT OF EVENT TOURISM OF THE TERRITORY

В статті визначається місце event-туризму, як одного з головних напрямів світового туристичного ринку. За результатами проведених досліджень формування та розвитку подієвого туризму дистионації нами наголошується про необхідність використання уніфікованої методології дослідження ресурсного потенціалу, який є підставою розвитку напрямку. Використання уніфікованої методології дозволить визначити найбільш ефективні у розвитку туризму напрями та розробити стратегії розвитку туризму, зокрема подієвого, певної території (громади, дистионації, регіону). Для найбільш ефективного оцінювання ресурсного потенціалу використовується ряд показників, що формують рівень розвитку галузі на території дослідження. За результатами проведеної роботи наголошено про необхідність формування стратегічних та оперативних цілей в офіційних документах національного, регіонального та локального рівнів, а саме в Стратегіях розвитку територіальних громад, направлених на відновлення та розвиток подієвого туризму дистионації.

Ключові слова: подієвий туризм, дистионація, регіональний розвиток, туристичний ринок, стратегія розвитку, методологія дослідження, ресурсний потенціал.

The place of event-tourism as one of the main directions of the world tourist market has been determined in the article. According to the results of the conducted researches of the formation and the development of event tourism of the destination, we emphasize the need of the use of the unified methodology of the research of the resource potential, which is the basis of the development of the direction. As for the analysis of the current state of the functioning of industry and the formation of the strategy of its development, it is necessary to use the methodology of the research of the main indicators (indices) of the formation of event tourism of the territory. The use of the unified methodology will allow determining the most effective directions in the development of tourism and developing the strategies of the development of tourism, in particular event, of the certain territory (community, destination, region). The proposed methodology predicts the stages of the research that are determined and described in the article. For the most effective evaluation of the resource potential, the number of the indicators are used that form the level of the development of industry in the territory of the research. The directions and the methods have been proposed in the article, which is necessary for receiving more detailed analysis of the development of event-tourism of the destination. Based on the results of the conducted work, the need of the formation of the strategic and the operational goals in the official documents of the national, the regional and the local levels has been emphasized, namely in the Strategies of the Development of Territorial Communities aimed at the restoration and the development of event tourism of the destination. For more detailed research and the formation of the development of the Strategy of the Development of Event Tourism of the destination, it is necessary to conduct a SWOT-analysis of the resource potential of the territory, the mandatory implementation in the community administrations of the effective systems of monitoring and the analysis of the current functioning, the restoration and the development of tourism, in particular event, the creation or the improvement of the registers of the monuments and the events of the local, the regional, all-Ukrainian meaning.

Keywords: event tourism, destination, regional development, tourism market, development strategy, research methodology, resource potential.

УДК 338.48

DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastruct83-27>

Марченко О.А.

д.е.н., професор,
завідувач кафедри економіки,
готельно-ресторанного
та туристичного бізнесу,
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького

Сальнікова М.В.

здобувачка III рівня вищої освіти (PhD),
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького

Marchenko Oksana

Bogdan Khmelnytsky Melitopol State
Pedagogical University

Salnikova Maryna

Bogdan Khmelnytsky Melitopol State
Pedagogical University

Постановка проблеми. Надзвичайно потужним є опосередкований вплив розвитку подієвого туризму на соціально-економічний стан країни та її регіонів зокрема. На цій основі, в державній Програмі розвитку туризму до 2026р. зосереджується увага на необхідності пошуку раціональних шляхів активізації використання туристичного потенціалу, що зумовлюється перспективним одержанням значних економічних результатів і соціальних наслідків розвитку галузі, яка може стати конкурентоспроможною на світовому туристичному ринку.

Процеси організації подієвих заходів зумовили виникнення подієвого туризму, який набув динамічного розвитку в регіонах до опинення України у стані війни. З цих позицій подієвий туризм розглядається як вагомий аспект формування позитивного

туристичного іміджу регіону (дистионації). Важливе значення подієвого туризму для активізації внутрішніх та виїзних туристичних потоків зумовлює актуальність наукових досліджень з формування стратегічного розвитку регіону, спрямованого на максималізацію економічного зростання. Недостатня дослідженість та визначеність у теоретичному, методологічному аспектах питання становлення та розвитку подієвого туризму зумовили вибір теми, мети та завдань дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження тенденцій розвитку та функціонування подієвого туризму дистионації (регіону) розглядаються в наукових працях зарубіжних та вітчизняних науковців. Аналіз функціонування event-туризму регіонів України надається в наукових

творах Білоусової А.Ю. [1], Левенкової А.С. [1], Олійника В.В. [4], Постола А.А. [3,10]. Обґрунтування та аналіз теоретико-методологічних аспектів подієвого туризму здійснено Вдовіною О.О. [2], Марченко О.А. [3, 10], Щукою Г.П. [7].

Дослідження подієвого туризму, як складової стратегічного розвитку регіону представлені в роботах зарубіжних авторів: Donald Getz [8], Stephen J. Page [8], M. Whitford [9], Brent W. Ritchie [10].

Постановка завдання. Мета полягає у визначенні, формуванні та впровадженні запропонованої методології дослідження івент-туризму дистинації.

Викладення основного матеріалу дослідження. За дослідженнями Всесвітньої туристичної організації, подієвий туризм є одним з головних елементів попиту та споживання на світовому туристичному ринку. З метою ефективних досліджень подієвого туризму громади або регіону необхідна уніфікована методологія. Задля аналізу сучасного стану функціонування галузі та визначення тенденції подальшого розвитку event-туризму в регіоні, коректного формування стратегічних завдань розвитку, необхідне використання методології дослідження ключових показників формування подієвого туризму [3]. Дана методологія дозволить визначити найбільш ефективні у розвитку туристичної індустрії напрями та розробити стратегію розвитку подієвого туризму для територіальних громад або регіонів, враховуючи наявність туристичного потенціалу, рівень якості його використання та наслідки воєнних дій або окупації території [3]. Запропонована методологія ґрунтується на системно-компонентному підході та передбачає наступні етапи дослідження:

1. Визначення туристичних магнітів, подій та фестивалів території дослідження.

2. Опитування фахівців туристичної сфери та представників органів влади, громадськості дистинації з метою визначення туристичних магнітів та значущих подій для розвитку event-туризму.

3. Аналіз отриманих результатів з метою оцінювання ефективності дистинації у розвитку подієвого туризму на теперішній час та можливості формування стратегії подальшого розвитку.

4. Визначення місця громади за ресурсним потенціалом розвитку event-туризму в країні, враховуючи активність та якість надання послуг та туристичного продукту споживачу.

5. Впровадження бенчмаркінгу аналогічних територій, громад, дистинацій, регіонів, які мають досвід відновлення туристичної індустрії після війни, аналізуючи їх досвід для більш ефективного та швидкого відновлення функціонування галузі.

6. Враховуючи результати аналізу сучасної оцінки функціонування event-туризму регіону, надати рекомендації подальшого розвитку та формування стратегії подієвого туризму з чітко визначеними стратегічними та оперативними цілями та заходами щодо її реалізації.

Для найбільш ефективного оцінювання ресурсного потенціалу для розвитку подієвого туризму дистинацій використовуємо показники, що формують рівень (індекс) розвитку галузі на території дослідження:

1. Інституції державного та громадського секторів, рівень фінансування подієвого туризму.

2. Фестивально-подієві магніти дистинації та їх туристичний супровід.

3. Ефективність функціонування галузі.

На підставі статистичних даних формуємо кількісні показники та на основі власних досліджень – якісні.

Важливо розуміти, що подієвий туризм – міжгалузевий сектор, який необхідно офіційно задокументувати органами влади та зазначити його цілі та завдання [6]. Для визначення даного індикатора необхідний ретельний аналіз Стратегії розвитку територіальної громади з чітким формуванням цілі щодо відновлення та розвитку подієвого туризму на її території. Аналіз стратегічних документів громади з чітко визначеними пріоритетами розвитку event-туризму дасть можливість отримання більш якісного та діючого стратегічного Документу розвитку безпосередньо досліджуваного туристичного напрямку в межах визначеної території (дистинації).

Одним з головних показників розвитку подієвого туризму на території громади є обсяг фінансування, який повинен бути визначений Стратегією розвитку територіальної громади. Підставою розвитку подієвого туризму території є туристичні магніти та історико-культурна спадщина, які являються ресурсним потенціалом функціонування напрямку [10]. Одним із важливих індикаторів визначення розвитку подієвого туризму дистинації є наявність потенційних для проведення фестивалів та event-заходів подій, пам'яток та інших туристичних ресурсів.

У якості основних індикаторів подієвого туризму пропонуємо врахувати:

- формат;
- тривалість;
- локацію;
- масштабність.

Для конкурентоспроможності на вітчизняному та світовому туристичному ринку захід повинен виходити за масштаб місцевого, бути доступним при моніторингу пошукових інтернет-запитів [10].

Ефективність розвитку подієвого туризму дистинації визначається як співвідношення витрат на організацію та проведення event-заходів до показника фактичного охоплення споживачів турпродукту. За підсумками дослідження виявлено, що більшість громад, регіонів, дистинацій не надають системної статистики показників функціонування галузі. Крім того, муніципалітети не визначають одним з показників ефективності туристичного розвитку дистинації, розвиток туризму зокрема [3]. Для достовірного та повного дослідження функціонування event-туризму

на певній території варто застосувати моніторинг пошукових запитів на інтернет порталах, аналіз статистичних даних, даних діяльності туристичних установ, органів влади.

З метою якісної оцінки можливе використання інтернет-платформ, де можна ознайомитись з оцінкою та відгуками споживачів туристичного продукту про місце та події відвідування. Дуже часто уявлення місцевих фахівців, власників туристичного бізнесу відрізняються від уявлень та оцінки споживачів туристичного продукту [9]. Для отримання повних даних для якісного дослідження event-туризму дистионації використовуються дані Державної служби статистики, Державної податкової інспекції, місцевих органів влади, соціальних та маркетингових досліджень. Для отримання більш детальнішого аналізу необхідно використовувати дані туристичних організацій та підприємств, туристично-інформаційних центрів, інфраструктури розміщення, дані фахівців туристичного супроводу, організаторів подій та фестивалів, туристичних асоціацій, соціальних мереж та пошукових інтернет порталів. Окремим джерелом даних для дослідження індикатору івент-туризму дистионації є проведення аналізу стратегічних офіційних документів Національного, регіонального та локального рівнів: Стратегії розвитку туризму та курортів до 2026р. [5], Стратегії розвитку туризму Запорізької області на 2022–2027 роки [6], Дорожньої карти розвитку туризму Приазов'я на 2021–2030 роки, Стратегії розвитку міст (громад), Програм розвитку туризму. В більшості проаналізованих документів в стратегічних цілях не зазначено акцент на розвиток подієвого туризму. Серед заходів з реалізації Стратегій, акцентовано на розвитку подієвого туризму та заплановано певні event-заходи та фестивалі тільки в 30% програм.

Для більш детального дослідження та розробки стратегії розвитку подієвого туризму дистионації, необхідне проведення SWOT-аналізу території [8]. Тільки ретельно дослідивши всі сильні та слабкі сторони, враховуючи загрози та можливості дистионації, можливо визначити стратегічні та оперативні цілі та заходи щодо їх реалізації. В більшості громад Запорізької області, на жаль, відсутні дієві системи моніторингу та аналізу становлення, відновлення та розвитку туризму, зокрема подієвого. Також необхідне проведення аналізу реєстрів пам'яток та подій місцевого, регіонального, всеукраїнського значення, а за умови їх відсутності – створення [10].

Висновки. З метою формування діючої стратегії розвитку event-туризму території, вважаємо за необхідне впровадити та використовувати запропоновану нами уніфіковану методологію дослідження ресурсного потенціалу території, який є основою розвитку конкурентоспроможного на світовому туристичному ринку напрямку. Задля аналізу поточного стану функціонування галузі необхідне

використання методології дослідження основних показників (індексів) формування подієвого туризму території. Для найбільш ефективного оцінювання ресурсного потенціалу використовується ряд показників, що формують рівень розвитку галузі на території дослідження.

За результатами проведеної роботи наголошуємо про необхідність формування стратегічних та оперативних цілей в офіційних документах національного, регіонального та локального рівнів, а саме в Стратегіях розвитку територіальних громад, направлених на відновлення та розвиток подієвого туризму дистионації.

Для більш детального дослідження та формування (розробки) Стратегії розвитку подієвого туризму дистионації, необхідне проведення SWOT-аналізу ресурсного потенціалу території, обов'язкове впровадження в адміністраціях громад дієвих систем моніторингу та аналізу поточного функціонування, відновлення та розвитку туризму, зокрема подієвого.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Білоусова А.Ю., Левенкова А.С. Подієвий туризм в Україні: стан та особливості. *Virtus: Scientific Journal*. 2019. №34. С. 253–256.
2. Вдовіна О.О. Подієвий туризм як складова комунікації. Гостинність, сервіс, туризм: досвід, проблеми, інновації: матеріали IX Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 14–15 квітня 2022 р., Київ: КНУКІМ, 2022. С. 88–90.
3. Марченко О.А., Постол А.А. Подієвий туризм, як пріоритетний напрямок розвитку регіону. *Науковий економічний журнал «Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу»*. 2021. Вип. 1(49) 2021. С. 100–111.
4. Олійник В.В., Шикіна О.В. Сучасний стан та перспективи розвитку подієвого туризму на території України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 12. С. 460–463.
5. Стратегії розвитку туризму та курортів до 2026р. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text>
6. Стратегія розвитку туризму Запорізької області на 2022–2027 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text>.
7. Щука Г.П., Ковальська Л.В., Безрученков Ю.В. Подієвий туризм: уточнення базових характеристик. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*. 2022. Вип. 7. С. 70–76.
8. Donald Getz, Stephen J. Page. Progress and prospects for event tourism research. *Tourism Management*. 2016. Vol. 52. P. 593–631.
9. M. Whitford, E. Fredline. The Growth and Development of Leisure Events and Festival Tourism. *The SAGE Handbook of Tourism Management: Applications of Theories And Concepts to Tourism*. 2018. 360s.
10. Oksana Marchenko, Anatolii Postol, Tetiana Marusei, Natalia Babko, Vadym Semendiak, Maryna Salnikova. Trends and Characteristics of the Ukrainian

Touristic Industry Development in War Conditions and the Prospects for Emerging from the Crisis. *REVISTA DE LA UNIVERSIDAD DEL ZULIA*. 3ª época. Año 15, N° 42, 2024. pp. 407–427.

11. Sunil Sahadev, Neeru Malhotra, Lakmini N. Kannangara, and Brent W. Ritchie. Disaster Planning Intentions of Tourism Accommodation Managers: Understanding the Influence of Past Disaster Experience and Disaster Management Training. *Journal of Travel Research* 2024. Vol. 63(1) 175–194.

REFERENCES:

1. Bilousova A.Yu., Levenkova A.S. (2029). Podiievyi turizm v Ukraini: stan ta osoblyvosti [Event tourism in Ukraine: state and features]. *Virtus: Scientific Journal*, no. 34, pp. 253–256.
2. Vdovina O.O. (2022). Podiievyi turizm yak skladova komunikatsii [Event tourism as a component of communication]. *Hostynnist, servis, turizm: dosvid, problemy, innovatsii*: materialy IX Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (April 14–15, 2022). Kyiv: KNUKIM, pp. 88–90.
3. Marchenko O.A., Postol A.A. (2021). Podiievyi turizm, yak priorytetnyi napriamok rozvytku rehionu [Event tourism as a priority direction of regional development]. *Naukovyi ekonomichnyi zhurnal "Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu"*, vol. 1(49), pp. 100–111.
4. Oliinyk V.V., Shykina O.V. (2016). Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku podiievhoho turyzmu na terytorii Ukrainy [Current state and prospects for the development of event tourism in Ukraine]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, vol. 12, pp. 460–463.
5. Stratehii rozvytku turyzmu ta kurortiv do 2026r [Strategies for the development of tourism and resorts until 2026]. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16 berezhnia 2017r. № 168-r. Available at <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text>.
6. Stratehii rozvytku turyzmu Zaporizkoi oblasti na 2022–2027 roky [Strategy for the development of tourism of the Zaporizhia region for 2022–2027]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text>.
7. Shchuka H.P., Kovalska L.V., Bezruchenkov Yu.V. (2022). Podiievyi turizm: utochnennia bazovykh kharakterystyk [Event tourism: clarification of basic characteristics]. *Industriia turyzmu i hostynnosti v Tsentralnii ta Skhidnii Yevropi*, vol. 7, pp. 70–76.
8. Donald Getz, Stephen J. Page (2016). Progress and prospects for event tourism research. *Tourism Management*, vol. 52, pp. 593–631.
9. M. Whitford, E. Fredline (2018). The Growth and Development of Leisure Events and Festival Tourism. The SAGE Handbook of Tourism Management: Applications of Theories And Concepts to Tourism, 360 p.
10. Oksana Marchenko, Anatolii Postol, Tetiana Marusei, Natalia Babko, Vadym Semendiak, Maryna Salnikova (2024). Trends and Characteristics of the Ukrainian Touristic Industry Development in War Conditions and the Prospects for Emerging from the Crisis. *REVISTA DE LA UNIVERSIDAD DEL ZULIA*. 3ª época. Año 15, N° 42, 2024. pp. 407–427.
11. Sunil Sahadev, Neeru Malhotra, Lakmini N. Kannangara, and Brent W. Ritchie (2024). Disaster Planning Intentions of Tourism Accommodation Managers: Understanding the Influence of Past Disaster Experience and Disaster Management Training. *Journal of Travel Research*, vol. 63(1), pp. 175–194.